

Sygn. akt I PK 322/14

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa A. C., D. O. , T. K. i T. M.

przeciwko M. Spółce z o.o. w B.

o wynagrodzenie za godziny nadliczbowe i pracę w porze nocnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 czerwca 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 6 maja 2014 r., sygn. akt VII Pa 3/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 6 maja 2014 r. oddalił apelację wniesioną przez pozwaną M. Spółkę z o.o. w B. od wyroku Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 26 kwietnia 2013 r. zasądzającego od pozwanej na rzecz powodów: A. C., D. O., T. M., T. K., W. K. kwoty wskazane w sentencji tego wyroku wraz z ustawowymi odsetkami tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych oraz w porze nocnej.

Pozwana M. Spółka z o.o. w B. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 6 maja 2014 r., zaskarżając ten wyrok w części dotyczącej powodów: A. C., D. O., T. K. i T. M. i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 381 k.p.c., art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. z uwagi na art. 162 k.p.c. i art. 217 k.p.c.; art. 378 § 1

k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 187 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c.; art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 60 k.c. i w związku z art. 300 k.p. oraz w związku z art. 151¹ § 1,2,3 k.p. i art. 151⁸ § 1 k.p.

Zdaniem skarżącej, jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a owa oczywista zasadność skargi polega na nieprawidłowym przyjęciu, że pozwana - z uwagi na niezgłoszenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej, niezgłoszenie zastrzeżenia zgodnie z art. 162 k.p.c., jak również niewykazanie niemożności zgłoszenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego - utraciła prawo zgłoszenie powyższego wniosku na etapie postępowania odwoławczego w sytuacji, gdy pozwana takowy wniosek złożyła w piśmie z dnia 22 marca 2012 r., przy czym z uwagi na fakt, że Sąd Rejonowy w Kutnie nie wydał żadnego postanowienia merytorycznego w sprawie zgłoszonego wniosku, pozwana nie mogła zgłosić zastrzeżenia zgodnie z art. 162 k.p.c., co uzasadniało dopuszczenie wymienionego dowodu na etapie postępowania odwoławczego, skoro wcześniej ten wniosek - bez winy pozwanej - nie został rozpoznany.

Ponadto skarżąca podniosła, że oczywista zasadność skargi wynika z naruszenia przez Sąd Okręgowy dyspozycji art. 328 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a to nieprawidłowej interpretacji zarzutów apelacji i niepełnego, bo niezawierającego ustosunkowania się do wszystkich zarzutów podniesionych przez pozwaną uzasadnienia Sądu, co uniemożliwia ocenę, czy Sąd w ogóle brał je pod uwagę w trakcie wyrokowania.

Skarżąca powołała się również na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, związanego z treścią art. 321 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., zaistniałego w niniejszej sprawie. W opinii skarżącej, Sąd Rejonowy w Kutnie sprzecznie z podstawą faktyczną stanowiącą podstawę wydanego wyroku, tj. sprzecznie z twierdzeniem, że powodowie otrzymywali wynagrodzenie składające się z wynagrodzenia zasadniczego oraz premii uznaniowej, ustalił bowiem stan faktyczny, zgodnie z którym powodowie nie otrzymywali wynagrodzenia zasadniczego zgodnie z umową, tylko całość otrzymywanego przez nich wynagrodzenia stanowiło wynagrodzenie w kwocie

netto. Powyższe ustalenie prowadziło zaś do przyjęcia, że powodowie nie otrzymywali premii uznaniowej, co stoi w jawne sprzeczności ze stanowiskiem powodów prezentowanym w toku całego prowadzonego postępowania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN

157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna pozwanej Spółki nie jest oczywiście uzasadniona w zaprezentowanym wyżej rozumieniu. Pozwana, na co wskazuje treść jej wniosku, wiąże ową oczywistą zasadność skargi przede wszystkim z nieprawidłowym zastosowaniem przez Sąd Okręgowy art. 162 k.p.c. Tymczasem, jak wynika jednoznacznie z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, przyjętą przez ten Sąd podstawę prawną oddalenia sformułowanego w apelacji wniosku o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego stanowiły uregulowania art. 217 § 1 k.p.c. i art. 381 k.p.c., których zastosowanie w sprawie uzasadniał, zdaniem Sądu drugiej instancji, z jednej strony brak aktywności dowodowej pozwanej w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, mimo iż „podczas całego postępowania strona pozwana nie była ograniczona co do możliwości przedstawienia swych twierdzeń i dowodów w kwestiach istotnych dla rozstrzygnięcia”, z drugiej zaś niewyjaśnienie przyczyn niezgłoszenia takiego wniosku „na etapie postępowania rozpoznawczego”. Równocześnie, dla zobrazowania owego braku aktywności, Sąd Okręgowy wyjaśnił, że pozwana w

piśmie procesowym z dnia 22 marca 2012 r. odniosła się jedynie do opinii biegłego, przedstawiając swoje zastrzeżenia, nie złożyła natomiast żadnego wniosku dowodowego. Pełnomocnik pozwanej Spółki wniósł wyłącznie o to, aby biegła ustosunkowała się do podnoszonych zastrzeżeń. Niezależnie od tego Sąd Rejonowy, postanowieniem z dnia 22 października 2012 r., otworzył zamkniętą rozprawę na nowo i dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu rachunkowości. Po wydaniu pisemnej opinii uzupełniającej przez biegłego, strona pozwana nie składała z kolei żadnych dodatkowych wniosków dowodowych.

Należy w związku z tym zauważyć, że zarzut nieprzeprowadzenia dowodu przez sąd drugiej instancji może być uznany za zasadny tylko wówczas, gdy strona nie mogła powołać tego dowodu w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na ten dowód wynikła później (art. 381 k.p.c.). Co do zasady, pominięcie przez sąd drugiej instancji wniosków dowodowych, które strona mogła zgłosić w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, lecz tego nie uczyniła, oznacza więc, że nie nastąpiło naruszenie art. 217 § 1 k.p.c. i art. 381 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2000 r., IV CKN 115/00). Do skutecznego zgłoszenia w postępowaniu apelacyjnym nowych faktów i dowodów konieczne jest wykazanie, że potrzeba ich powołania nie występowała w pierwszej instancji (to jest, że powstała później). Przepis ten dyscyplinuje strony i zmusza do koncentracji materiału dowodowego sprawy w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Jeżeli więc strona przez własne zaniedbanie (bierność) w postępowaniu w pierwszej instancji nie wykazuje odpowiedniej inicjatywy w zakresie zgłaszania twierdzeń faktycznych i wniosków dowodowych, to musi się liczyć z tym, że sąd drugiej instancji będzie uprawniony do pominięcia spóźnionych wniosków dowodowych.

Co do podnoszonej we wniosku skarżącej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej będącej efektem naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 328 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy stwierdza z kolei, że tej części wniosku nie towarzyszy jakikolwiek wywód prawny, z którego owa oczywista zasadność wynikałaby. Skarżąca poprzestaje bowiem w tym zakresie na deklaratywnym, niczym niepopartym stwierdzeniu, że naruszenie wymienionych przepisów nastąpiło wskutek „nieprawidłowej interpretacji zarzutów

apelacji i niepełnego, bo nie zawierającego ustosunkowania się do wszystkich zarzutów podniesionych przez pozwaną uzasadnienia Sądu, co uniemożliwia ocenę, czy Sąd w ogóle brał je pod uwagę w trakcie wyrokowania”. Tymczasem, ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy nawet odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna, co już wcześniej zostało podkreślone, jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, w związku z czym uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134, z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392 oraz z dnia 8 lipca 2014 r., I UK 65/14, LEX nr 1482343).

W ocenie Sądu Najwyższego, w sprawie nie występuje również istotne zagadnienie prawne, które uzasadniałoby poddanie skargi kasacyjnej pozwanej Spółki ocenie merytorycznej. Należy bowiem przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia

Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Tymczasem problem przedstawiony przez skarżącą, nazwany przez nią istotnym zagadnieniem prawnym, jest zbudowany na potrzebie wykładni art. 233 § 1 k.p.c., co jest niedopuszczalne, albowiem zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów. Argumentacja zawarta w uzasadnieniu tej części wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania sprowadza się zaś głównie do kwestionowania dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych i oceny zebranych dowodów oraz przedstawienia własnej oceny stanu faktycznego dokonanej przez skarżącą, odmiennej od oceny Sądu. Podniesienie zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych nie daje podstawy do powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skoro ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd. Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Regulacja ta koresponduje z przepisem art. 398³ § 3 k.p.c. zakazującym zgłaszania zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów. W konsekwencji takiego stanu rzeczy, wywody skarżącej pozostające w sprzeczności z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji i oparte na jej własnej wersji stanu faktycznego muszą być przez Sąd Najwyższy pominięte.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżąca spółka nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.